

Силабус
освітньої компоненти
Психолого-педагогічні засади професійної
діяльності вчителя
2026-2027 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Фізика та астрономія)

Спеціальність: А4.08 Середня освіта (Фізика та астрономія)

Галузь знань: А Освіта

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Викладач:	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Крістіна Юріївна Петрик
Посилання на сайт:	https://bdpu.org.ua/teachers/petryk-kristina-yuriyivna/
Контактний тел.:	+38(066) 475-34-82
E-mail викладача:	crystalbspu@gmail.com
Графік консультацій:	за попередньою домовленістю (онлайн) https://us02web.zoom.us/j/9224677226?pwd=bWY3QUgxT3ZqMHBiWDVicDREaVpnUT09 Ідентифікатор конференції: 922 467 7226 Код доступу: 1111

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

<i>Кількість кредитів/ годин</i>	<i>Лекції</i>	<i>Практичні/семінарські/ лабораторні заняття</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>звітність</i>
3 / 90	12	12	66	залік

Семестр: 1-й.

Мова навчання: українська

Ключові слова: професійна діяльність учителя, педагогічна психологія, педагогічна взаємодія, професійна ідентичність, мотивація, самооцінка, емпатія, безпечне освітнє середовище, психоемоційна саморегуляція, професійне вигорання.

Мета курсу: формування у здобувачів вищої освіти системи психолого-педагогічних знань про закономірності, принципи та механізми професійної діяльності вчителя, розвиток здатності до конструктивної та емпатійної взаємодії з учасниками освітнього процесу, організації безпечного й інклюзивного освітнього середовища, мотивації здобувачів освіти до навчання і саморозвитку, а також формування навичок професійної саморефлексії, психоемоційної саморегуляції та запобігання професійному вигоранню.

Предмет курсу: психолого-педагогічні закономірності професійної діяльності вчителя, особливості педагогічної взаємодії та комунікації, психологічні механізми мотивації та формування позитивної самооцінки здобувачів освіти, принципи створення безпечного й інклюзивного освітнього середовища, а також засоби професійного саморозвитку, саморегуляції та збереження психологічного благополуччя педагога.

Компетентності та програмні результати навчання здобувачів вищої освіти:

<i>Компетентності (загальні, фахові):</i>	
ЗК-5	Здатність до саморозвитку, підтримки власного фізичного і психічного здоров'я та сприяння у цьому іншим, ефективного керування часом та інформацією, конструктивної співпраці та вирішення конфліктів у колективі, зокрема в інклюзивному та підтримуючому контексті, а також участі у суспільному житті.
ФК-6	Здатність здійснювати професійну комунікацію та педагогічну взаємодію з учасниками освітнього процесу; створювати безпечне й інклюзивне освітнє середовище, організовувати командну роботу, здійснювати класне керівництво, підтримувати особистісний, соціальний та психоемоційний розвиток учнів.
ФК-12	Здатність аналізувати складні педагогічні ситуації, приймати обґрунтовані професійні рішення в умовах невизначеності, упроваджувати освітні інновації, здійснювати професійну рефлексію, неперервний саморозвиток та нести відповідальність за результати професійної діяльності.
<i>Програмні результати навчання:</i>	
ПРН-3	<i>Інтегрує, критично осмислює і застосовує</i> психолого-педагогічні, предметні й методичні знання з фізики та астрономії в освітній і професійній діяльності.
ПРН-8	<i>Здійснює</i> професійну комунікацію та педагогічну взаємодію з учнями, батьками, колегами та іншими учасниками освітнього процесу; створює безпечне, інклюзивне та мотивувальне освітнє середовище, зокрема на постконфліктних/деокупованих територіях; організовує командну взаємодію та сприяє особистісному, соціальному й психоемоційному розвитку учнів.
ПРН-12	<i>Здійснює</i> професійну рефлексію, аналіз і корекцію власної педагогічної діяльності; забезпечує неперервний професійний саморозвиток, автономно та відповідально діє в умовах невизначеності.
ПРН-17	<i>Аналізує</i> складні педагогічні ситуації і проблеми, генерує ідеї щодо їх розв'язання, приймає обґрунтовані професійні рішення в умовах невизначеності та несе відповідальність за результати професійної діяльності.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Теоретико-психологічні засади професійної діяльності вчителя

Тема 1. Сутність та структура професійної діяльності вчителя в умовах сучасних викликів і трансформацій освіти.

Тема 2. Психологічні засади професійної діяльності вчителя.

Змістовий модуль 2. Професійна компетентність, ідентичність та культура вчителя

Тема 3. Професійна компетентність та особистість сучасного вчителя

Тема 4. Становлення професійної ідентичності та педагогічної культури вчителя

Змістовий модуль 3. Педагогічна взаємодія та комунікація

Тема 5. Педагогічна взаємодія та партнерство учасників освітнього процесу.

Тема 6. Емпатійна комунікація, усвідомлене слухання та ненасильницька взаємодія.

Змістовий модуль 4. Мотивація, самооцінка та розвиток здобувачів освіти

Тема 7. Психологічні основи мотивації учнів до навчання та саморозвитку.

Тема 8. Формування позитивної самооцінки та Я-ідентичності здобувачів освіти.

Змістовий модуль 5. Безпечне та інклюзивне освітнє середовище

Тема 9. Безпечне та інклюзивне освітнє середовище в сучасній школі як умова якісної освіти.

Тема 10. Психологічні умови та професійна відповідальність учителя за безпеку освітнього процесу.

Змістовий модуль 6. Психоемоційна саморегуляція та професійний розвиток учителя

Тема 11. Психоемоційна саморегуляція вчителя та профілактика професійного вигорання.

Тема 12. Професійна рефлексія, моніторинг педагогічної діяльності та професійний розвиток учителя.

<i>Назви змістових модулів і тем</i>	<i>Кількість годин</i>											
	<i>денна форма</i>						<i>заочна форма</i>					
	<i>усього</i>	<i>у тому числі</i>					<i>усього</i>	<i>у тому числі</i>				
		<i>л</i>	<i>п</i>	<i>лаб.</i>	<i>інд.</i>	<i>с. р.</i>		<i>л</i>	<i>п</i>	<i>лаб.</i>	<i>інд.</i>	<i>с. р.</i>
Модуль 1. Психологічні засади та професійна ідентичність вчителя												
Змістовий модуль 1. Теоретико-психологічні засади професійної діяльності вчителя												
Тема 1. Сутність та структура професійної діяльності вчителя в умовах сучасних викликів і трансформацій освіти.	7	2	2	-	-	3	7	1	-	-	-	6
Тема 2. Психологічні засади професійної діяльності вчителя.	8	-	-	-	-	8	8	-	-	-	-	8
<i>Разом за ЗМ №1:</i>	<i>15</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>11</i>	<i>15</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>14</i>
Змістовий модуль 2. Професійна компетентність, ідентичність та культура вчителя												
Тема 3. Професійна компетентність та особистість сучасного вчителя	7	2	2	-	-	3	7	1	1	-	-	5
Тема 4. Становлення професійної ідентичності та педагогічної культури вчителя	8	-	-	-	-	8	8	-	-	-	-	8
<i>Разом за ЗМ №2:</i>	<i>15</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>11</i>	<i>15</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>13</i>
Модуль 2. Педагогічна взаємодія та психологічний супровід розвитку здобувачів освіти												
Змістовий модуль 3. Педагогічна взаємодія та комунікація												
Тема 5. Педагогічна взаємодія та партнерство учасників освітнього процесу.	7	2	2	-	-	3	7	-	-	-	-	7
Тема 6. Емпатійна комунікація, усвідомлене слухання та ненасильницька взаємодія.	8	-	-	-	-	8	8	-	-	-	-	8
<i>Разом за ЗМ №3:</i>	<i>15</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>11</i>	<i>15</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>15</i>
Змістовий модуль 4. Мотивація, самооцінка та розвиток здобувачів освіти												
Тема 7. Психологічні основи мотивації учнів до навчання та саморозвитку.	7	2	2	-	-	3	7	-	-	-	-	7
Тема 8. Формування позитивної самооцінки та Я-ідентичності здобувачів освіти.	8	-	-	-	-	8	8	-	-	-	-	8
<i>Разом за ЗМ №3:</i>	<i>15</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>11</i>	<i>15</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>15</i>
Модуль 3. Безпечне освітнє середовище та професійне благополуччя вчителя												

Змістовий модуль 5. Безпечне та інклюзивне освітнє середовище												
Тема 9. Безпечне та інклюзивне освітнє середовище в сучасній школі як умова якісної освіти.	7	2	2	-	-	3	7	1	1	-	-	5
Тема 10. Психологічні умови та професійна відповідальність учителя за безпеку освітнього процесу.	8	-	-	-	-	8	8	-	-	-	-	8
<i>Разом за ЗМ №5:</i>	<i>15</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>11</i>	<i>15</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>13</i>
Змістовий модуль 6. Психоемоційна саморегуляція та професійний розвиток учителя												
Тема 11. Психоемоційна саморегуляція вчителя та профілактика професійного вигорання.	7	2	2	-	-	3	7	-	-	-	-	7
Тема 12. Професійна рефлексія, моніторинг педагогічної діяльності та професійний розвиток учителя.	8	-	-	-	-	8	8	1	-	-	-	7
<i>Разом за ЗМ №6:</i>	<i>15</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>11</i>	<i>15</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>14</i>
Усього годин:	90	12	12	-	-	66	90	4	2	-	-	84

Методи навчання: словесні (лекції, пояснення, бесіди, дискусії); практичні (практичні заняття, тренінгові вправи, рольові ігри, моделювання педагогічних ситуацій, кейс-метод, аналіз проблемних ситуацій, групові вправи); методи самостійної роботи.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика щодо відвідування навчальних занять. Відвідування навчальних занять (лекційних і практичних занять), контрольного заходу (заліку) є обов'язковим. Під час навчальних занять здобувачі вищої освіти мають дотримуватися правил академічної культури, брати активну участь в обговоренні психолого-педагогічних проблем професійної діяльності вчителя, виконувати практичні завдання, аналізувати педагогічні ситуації та дотримуватися встановлених термінів виконання завдань.

Політика щодо пропусків навчальних занять. У разі пропуску навчальних занять із поважних причин здобувач має право їх відпрацювати. Відпрацювання передбачає самостійне опрацювання пропущеної теми, подання конспекту лекції або інших матеріалів, визначених викладачем, а також виконання навчальних і контрольних завдань, передбачених планами практичних занять. У разі пропуску практичного заняття здобувач додатково виконує відповідне практичне завдання.

Політика щодо підготовки здобувачів вищої освіти до практичних занять. Підготовка до практичних занять передбачає ознайомлення із силабусом ОК, планами практичних занять; опрацювання матеріалів лекцій, підручників, навчальних посібників, наукових статей та інших рекомендованих джерел; підготовку відповідей на питання для обговорення; виконання практичних, самостійних та індивідуальних завдань. Для окремих практичних занять передбачається аналіз психолого-педагогічних ситуацій, моделювання професійної взаємодії з учасниками освітнього процесу, виконання вправ із розвитку емпатії, комунікативних умінь, професійної рефлексії та саморегуляції психоемоційного стану.

Політика щодо виконання самостійної та індивідуальної роботи. Самостійна робота здобувачів є невід'ємною складовою опанування ОК та передбачає опрацювання рекомендованих джерел, підготовку до практичних занять, виконання аналітичних і практикоорієнтованих завдань, аналіз професійних ситуацій, підготовку презентацій, здійснення самоаналізу власних професійно значущих якостей, визначення ресурсів професійного розвитку та формування навичок психоемоційної саморегуляції. Завдання виконуються у визначені викладачем терміни.

Політика дотримання академічної доброчесності полягає в дотриманні норм «Положення про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату в Бердянському державному педагогічному університеті» (<https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/pro-akademichnu-dobrochesnist-u-bdpu-1.pdf>) : самостійно виконувати навчальні і контрольні завдання; посилалися на джерела інформації в разі використання ідей, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, джерела інформації.

Підготовка завдань самостійної та індивідуально-дослідної роботи здійснюється у письмовому або електронному (розміщення файлів на платформі Moodle) вигляді та передбачає усне обговорення питань протягом семінарського заняття з теми або під час індивідуальної/групової консультації. Роботи, які виконано не в повному обсязі або оформлено без дотримання вимог, повертаються здобувачеві на доопрацювання. Повторно здати роботу на перевірку необхідно не пізніше, ніж через тиждень після проведення заняття з відповідної теми (письмово/в електронному вигляді на платформі Moodle).

Результати навчання, отримані здобувачами вищої освіти у неформальній чи інформальній освіті, визнаються згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу в Бердянському державному педагогічному університеті» (<https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-v-bdpu.pdf>) та «Положенням про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Бердянському державному педагогічному університеті» (<https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/pro-oczinuyuvannya-navchalnyh-dosyaghen-zdobuvachiv-vyshchoyi-osvity-u-bdpu.pdf>).

Політика використання штучного інтелекту. Використання інструментів штучного інтелекту в освітньому процесі здійснюється відповідно до «Політики використання штучного інтелекту в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету» (https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/polityka_vykorystannya_shtuchnogo_intelektu_v_osvitnomu_proczesi_berdyanskogo.pdf). Під час вивчення ОК «Психолого-педагогічні засади професійної діяльності вчителя» дозволяється часткове використання інструментів штучного інтелекту для пошуку та структурування інформації, генерації ідей, підготовки презентацій, аналізу модельних педагогічних ситуацій, редагування текстів і перекладу іншомовних джерел за умови критичного оцінювання та перевірки отриманої інформації. Забороняється подавати матеріали, згенеровані штучним інтелектом, як результат власної роботи без їх самостійного опрацювання, використовувати неперевірену або недостовірну інформацію, а також застосовувати інструменти ШІ для виконання контрольних та індивідуальних завдань без дозволу викладача.

Політика щодо використання телефонів та інших електронних пристроїв. Під час проведення навчальних занять електронні пристрої мають перебувати в безшумному режимі роботи. Користування електронними пристроями в цілях, не пов'язаних із навчанням, є неприпустимим.

Політика щодо комунікації та поведінки під час занять. Учасники освітнього процесу мають дотримуватися принципів взаємоповаги, толерантності, професійної етики, академічної культури та конструктивної комунікації. Під час обговорення психолого-педагогічних проблем, аналізу професійних ситуацій, виконання практичних вправ, тренінгових і рольових завдань неприпустимими є дискримінаційні, образливі або принизливі висловлювання щодо інших учасників освітнього процесу. Особлива увага приділяється розвитку навичок емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації, здатності до конструктивної взаємодії, дотримання принципів рівності, недискримінації та поваги до індивідуальних і соціокультурних відмінностей.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

Навчально-методичний комплекс (силабус, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, запитання до заліку та ін.) завантажено на корпоративній освітній платформі ЗВО – Moodle БДПУ. До дисципліни Вас підкріплює викладач.

В умовах дистанційного навчання лекційні та практичні заняття проводяться в онлайн-режимі у визначений розкладом час в ZOOM (ідентифікатор постійної персональної конференції викладача – 922 467 7226, код доступу – 1111). Самостійні та індивідуальні роботи надсилаються на оцінювання через систему Moodle у визначений політикою курсу термін. Консультації здобувачів проводитимуться згідно з визначеним графіком. Система нарахування балів публічно висвітлюється в журналі оцінок (система Moodle).

Система оцінювання та вимоги: Для оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти застосовується внутрішня університетська шкала відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Бердянському державному педагогічному університеті» <https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/pro-oczinuyvannya-navchalnyh-dosyagnen-zdobuvachiv-vyshhoyi-osvity-u-bdpu.pdf>. Мінімальний пороговий рівень оцінки з освітньої компоненти є єдиним в Університеті, не залежить від форм і методів оцінювання, складає 50 балів.

<i>Оцінка за університетською шкалою</i>	<i>Оцінка шкалою ЄКТС</i>
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти:

[illegible]

Примітка. У разі отримання здобувачами неформальної (тренінги, майстер-класи, семінари, вебінари та ін.), інформальної освіти (відеолекції, медіа-консультації, читання спеціалізованої літератури та ін.) та участі у конференціях, їх результати зараховуються згідно з темами, передбаченими змістом курсу, при наявності відповідного документа (сертифіката).

Список рекомендованих джерел:

Основні:

1. Інноваційність розвитку вищої педагогічної освіти: від теорії до практики: колективна монографія / за заг. ред. Л. Л. Хоружої. Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. 232 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/385586985_INNOVACIJNIST_ROZVITKU_VISOI_PEDAGOGICNOI_OSVITI_VID_TEORII_DO_PRAKTIKI_Kolektivna_monografia (дата звернення: 30.08.2026).
2. Іщенко Л. В., Рябошапка О. В. Розвиток емоційної культури майбутнього вчителя у процесі професійної підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2023. № 89. С. 87–91. DOI: <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2023.89.17> (дата звернення: 30.08.2026).
3. Калениченко Р. А. *Педагогічна психологія*: навчальний посібник. Київ: КНУБА, 2023. 196 с. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a7942d4d-eeba-47a9-9f41-2406b5903bd5/content> <https://repository.knuba.edu.ua/bitstreams/4b357e92-6729-461c-bca1-369400bdd5f3/download> (дата звернення: 30.08.2026).
4. Лаппо В. В. *Педагогічна майстерність*: навчальний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2025. 330 с. URL: <https://lib-repo.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/24014/1/%D0%9B%D0%B0%D0%BF%D0%BF%D0%BE%20%D0%9F%D0%95%D0%94.%20%D0%9C%D0%90%D0%99%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%9D%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%AC.pdf> (дата звернення: 30.08.2026).
5. Науково-методичні засади підвищення якості підготовки фахівців-педагогів системи професійної та технологічної освіти в умовах сучасності: колективна монографія / за заг. ред. С. В. Онищенка. Одеса: Олді+, 2024. 222 с. URL: <https://dspace.bdupu.org.ua/items/076f6e99-615c-46ee-8646-6381735b960d> (дата звернення: 30.08.2026).
6. Професійна підготовка та професійний розвиток педагога: глобальний, європейський та національний контексти: колективна монографія / за заг. ред. М. Бойченко. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. 229 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/fl1e1fee0-0ed5-4064-ae72-becbddd8758> (дата звернення: 30.08.2026).
7. Процик Н. І. Саморозвиток і самовдосконалення вчителя математики в умовах сьогодення. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2024. № 1. С. 19–24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3605.24.1.2> (дата звернення: 30.08.2026).
8. Рибінська Ю. Благополуччя вчителя як складник педагогічної стійкості в умовах війни: доказово обґрунтовані підходи в Україні. *Український педагогічний журнал*. 2026. № 1. С. 53–60. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/954> (дата звернення: 30.08.2026).
9. Семіхіна Н. М., Свиридюк Т. В., Рубан Л. М. Вплив педагогічних досліджень на розвиток професійної ідентичності вчителів. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 76. С. 16–20. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/76.2> (дата звернення: 30.08.2026).
10. Banit O., Merzliakova O. Identification the key strategies of resilience of Ukrainian teachers in the conditions of war. *European Humanities Studies: State and Society*. 2023. № 1. P. 4–23. DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2023.1.01> (дата звернення: 30.08.2026).
11. Day C., Smith H. V., Graham R., Athanasiadou D. *Teacher Professionalism During the Pandemic: Courage, Care and Resilience* / C. Day et al. Abingdon: Routledge, 2024. 148 p. URL: <https://www.routledge.com/Teacher-Professionalism-During-the-Pandemic-Courage-Care-and-Resilience/Day-Smith-Graham-Athanasiadou/p/book/9781003391661> (дата звернення: 30.08.2026).
12. Halchenko M., Malynoshevska A., Belska N., Melnyk M. Yu. Resilience of teachers, students, and their parents under the conditions of martial law. *School Psychology*. 2024. Vol. 39. № 2. P. 122–131. DOI: <https://doi.org/10.1037/spq0000559> (дата звернення: 30.08.2026).

13. Karjagdi Çolak M., Puig I Planella K., Vrettou A. Reconstructing professional identity through collaboration in pluralistic approaches. *European Journal of Teacher Education*. 2025. P. 1–5. DOI: <https://doi.org/10.1080/02619768.2025.2454638> (дата звернення: 30.08.2026).
14. Panchenko L. F., Velychko V. Ye. Unveiling the potential of structural equation modelling in educational research: a comparative analysis of Ukrainian teachers' self-efficacy. *Educational Technology Quarterly*. 2023. URL: <https://acnsoci.org/journal/index.php/etq/article/view/601> (дата звернення: 30.08.2026).
15. Poliluieva I., Sakhno O. Resilience as a component of ensuring the psychological health of teachers in the conditions of war. *European Humanities Studies: State and Society*. 2024. № 1. URL: <https://ehs.eeipsy.org/index.php/ehs/article/view/411> (дата звернення: 30.08.2026).
16. Radzimovska O. Professional identity and value orientations of a New Ukrainian School teacher. *Personality and Environmental Issues*. 2026. Vol. 5. № 2. P. 11–18. DOI: [https://doi.org/10.31652/2786-6033-2026-5\(2\)-11-18](https://doi.org/10.31652/2786-6033-2026-5(2)-11-18) (дата звернення: 30.08.2026).
17. Rosenfeld I., Yemini M. Identity in the making: The influence of context on mobile teachers' construction of a professional identity. *International Journal of Educational Research*. 2023. Vol. 120. P. 3–9. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2023.102212> (дата звернення: 30.08.2026).
18. Rushton E. A. C. et al. Collaborative identity development during a global pandemic: exploring teacher identity through the experiences of pre-service high school teachers in England. *European Journal of Teacher Education*. 2023. P. 267–290. DOI: <https://doi.org/10.1080/02619768.2023.2175663> (дата звернення: 30.08.2026).
19. Rushton E. A. C., Rawlings Smith E., Steadman S., Towers E. Understanding teacher identity in teachers' professional lives: A systematic review of the literature. *Review of Education*. 2023. Vol. 11. № 2. P. 1–5. DOI: <https://doi.org/10.1002/rev3.3417> (дата звернення: 30.08.2026).
20. Van Heijst I., Volman M., Cornelissen F. Understanding professional identity development of second-career teachers: A longitudinal study. *Teaching and Teacher Education*. 2025. Vol. 159. P. 1–5. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2025.104995> (дата звернення: 30.08.2026).
21. Weyers J., Thomas K., König J. Teacher professional competence as a multidimensional construct: evaluating the effectiveness of university teacher education. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*. 2026. P. 1–5. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11092-026-09500-4> (дата звернення: 30.08.2026).

Додаткові:

22. Зубцова Ю. Є. Формування професійної компетентності вчителя початкових класів в контексті реалізації діяльнісного підходу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2023. № 89. С. 82–86. URL: https://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2023/89/89_2023.pdf (дата звернення: 30.08.2026).
23. Мірошніченко О. В. Новітні підходи та педагогічні технології у формуванні професійної ідентичності вчителів початкової школи. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2024. № 4. С. 76–83. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.4.11> (дата звернення: 30.08.2026).
24. Новий учитель – щасливий учень – успішна Нова українська школа: колективна монографія / за заг. ред. Л. В. Калініної. Житомир: «Свро-Волинь», 2024. 480 с. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/38770/> (дата звернення: 30.08.2026).
25. Coherence in European Teacher Education: Theoretical Models, Empirical Studies, Instructional Approaches / ed. by G. Doetjes, V. Domovic, M. Mikkilä-Erdmann, K. Zaki. Wiesbaden: Springer VS, 2024. 269 p. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-658-43721-3> (дата звернення: 30.08.2026).
26. Core Practices in Teacher Education: A Global Perspective / ed. by P. Grossman, U. Fraefel. Cambridge, MA: Harvard Education Press, 2024. 192 p. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED646861> (дата звернення: 30.08.2026).
27. European Perspectives on Professional Development in Teacher Education / K. Jones et al.; eds. K. Jones, J. O'Brien. London: Routledge, 2024. 208 p. URL: <https://www.routledge.com/European-Perspectives-on-Professional-Development-in-Teacher-Education/Jones-OBrien/p/book/9781032927565> (дата звернення: 30.08.2026).

28. Freeman D. Rethinking Teacher Professional Development: Designing and Researching How Teachers Learn. New York: Routledge, 2024. 248 p. URL: <https://www.routledge.com/Rethinking-Teacher-Professional-Development-Designing-and-Researching-How/Freeman/p/book/9781032146614> (дата звернення: 30.08.2026).
29. Gronchi M. Teacher identity in English medium instruction: A scoping review of the literature on EMI in the EU. *Review of Education*. 2025. Vol. 13. № 2. P. 1–5. DOI: <https://doi.org/10.1002/rev3.70074> (дата звернення: 30.08.2026).
30. Innovation in Teacher Professional Learning in Europe: Research, Policy and Practice / K. Jones et al.; eds. K. Jones, G. Ostinelli, A. Crescentini. London: Routledge, 2024. 266 p. URL: <https://www.routledge.com/Innovation-in-Teacher-Professional-Learning-in-Europe-Research-Policy-and-Practice/Jones-Ostinelli-Crescentini/p/book/9781032345260> (дата звернення: 30.08.2026).
31. Liu X., Mearns T., Admiraal W. Construction and reconstruction of Chinese foreign language teachers' identity in an intercultural context: A longitudinal multiple case study. *Teaching and Teacher Education*. 2025. Vol. 157. P. 2–7. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2025.104963> (дата звернення: 30.08.2026).
32. Reflections on Identity: Narratives from Educators / ed. by N. Hopkins, C. Thompson. Cham: Springer, 2024. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-46794-3> (дата звернення: 30.08.2026).
33. Teacher Professional Vision: Empirical Perspectives / R. Stahnke et al.; eds. R. Stahnke, A. Gegenfurtner. New York: Routledge, 2025. 328 p. URL: <https://www.routledge.com/Teacher-Professional-Vision-Empirical-Perspectives/Stahnke-Gegenfurtner/p/book/9781032441252> (дата звернення: 30.08.2026).
34. Teacher Professional Vision: Theoretical and Methodological Advances / A. Gegenfurtner et al.; eds. A. Gegenfurtner, R. Stahnke. New York: Routledge, 2025. 208 p. URL: <https://www.routledge.com/Teacher-Professional-Vision-Theoretical-and-Methodological-Advances/Gegenfurtner-Stahnke/p/book/9781032441849> (дата звернення: 30.08.2026).
35. The Development of Professional Identity in Higher Education: Continuing and Advancing Professionalism / ed. by M. S. Khine, A. Muthanna. Abingdon: Routledge, 2024. 242 p. URL: <https://www.routledge.com/The-Development-of-Professional-Identity-in-Higher-Education-Continuing-and-Advancing-Professionalism/Khine-Muthanna/p/book/9781032525495> (дата звернення: 30.08.2026).
36. Transforming University-based Teacher Education through Innovation: A Norwegian Response to Research Literacy, Integration and Technology / ed. by I. K. Riksaasen Hatlevik, R. Jakhelln, D. Jorde. London: Routledge, 2024. 262 p. URL: <https://www.routledge.com/Transforming-University-based-Teacher-Education-through-Innovation-A-Norwegian-Response-to-Research-Literacy-Integration-and-Technology/Hatlevik-Jakhelln-Jorde/p/book/9781032693750> (дата звернення: 30.08.2026).

Інтернет-ресурси:

- Бібліотека БДПУ URL : <https://library.bdpu.org.ua/> (дата звернення: 30.08.2026).
- Державна служба якості освіти України. Офіційний вебсайт. URL : <https://sqe.gov.ua/diyalnist/rekomendacii-zakladam-osviti/zakladi-osviti-v-umovakh-voiennoho-stanu/> (дата звернення: 30.08.2026).
- Міністерство освіти і науки України. Офіційний вебсайт. URL : <https://mon.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2026).
- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Електронний каталог. URL: <https://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2026).
- Український інститут розвитку освіти. Офіційний вебсайт. URL : <https://uied.org.ua/> (дата звернення: 30.08.2026).
- UNESCO International Institute for Educational Planning. Teacher development: how will we support and train teachers? URL : <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000234818> (дата звернення: 30.08.2026).
- UNESCO. Teachers. URL : <https://www.unesco.org/en> (дата звернення: 30.08.2026).